

- коммуны, регионы и страны Европы: пер. с англ./ Ф.Котлер, К. Асплунд, И.Рей, Д.Хайдер. - ISBN 5-315-00027-3. Серия «Книги Стокгольмской школы экономики в Санкт-Петербурге», 2005, 375 с.
6. Продіус О.І. Інноваційний розвиток промисловості: реалії та перспективи / О.І. Продіус // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки». – 2010. – № 1, Т. 1. – С. 106-109.
7. Аллен Д., Берр Д., Броджерст Т. Научный парк: организация и управление: пер. с англ. / Д. Аллен, Д. Берр, Т. Броджерст. – Л., 2000.

УДК 72.01

**Авербах М.Я., Корнілова Л.В.,**

*Харківський національний університет будівництва та архітектури*

### **ПРОСТОРОВО-ФУНКЦІОНАЛЬНА ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ КВАРТИРИ. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ**

Щоб зробити своє житло зручним, сучасним і красивим, потрібно знати функції житла, головні і другорядні побутові процеси квартири, якими засобами і прийомами досягається їх об'єднання і розділення в приміщеннях, просторах і зонах квартири, а також основні вимоги, які пред'являються до організації зон загальних функцій і вміти виробляти індивідуальні вимоги з урахуванням побутових процесів. Загальна структура житлового середовища повинна забезпечити кожного мешканця його частиною громадських і приватних особистих просторів, які утворюють єдиний комплекс.

Склад приміщень в квартирі, їх функціональний зміст ще не визначають її справжніх зручностей і комфорту. У добре скомпонованій квартирі завжди можна виявити певну логіку розташування приміщень. Територію квартири можна розділити на зони згідно з функціональними процесами, що в ній відбуваються.

Якщо узагальнити правила, що виробили фахівці зі створення інтер'єру квартири, та передбачаючи утворення певної кількості спеціалізованих просторових зон, можна поділити всі приміщення на дві основні функціональні зони: зона денної активності; зона сну і відпочинку.

Інший вид функціонального зонування квартири – поділ приміщень на три самостійні зони (рис. 1). В основі об'єднання приміщень закладено принцип однорідності здійснюваних у них побутових процесів. Тут також утворюються зони індивідуальна і суспільна, але підсобні приміщення загальносімейного обслуговування згруповані в окрему зону. Зона обслуговування при цьому виявляється свого роду буфером між галасливою частиною квартири і приміщеннями, які вимагають тиші. Передпокіїв об'єднує всі три зони, будучи основним комунікаційним вузлом квартири.

Цей вид зонування створює передумови для найрізноманітніших рішень квартир, що відрізняються компактністю і чіткістю планувальної організації, короткими і зручними зв'язками між приміщеннями в кожній зоні. Суміжне розташування кухні з приміщеннями санвузла дозволяє максимально індустріалізувати все сантехнічне обладнання. На сьогоднішній день квартири, які вирішуються на основі подібної схеми функціонального зонування, з найбільшою повнотою відповідають вимогам сімей щодо зручності і комфорту свого житла.

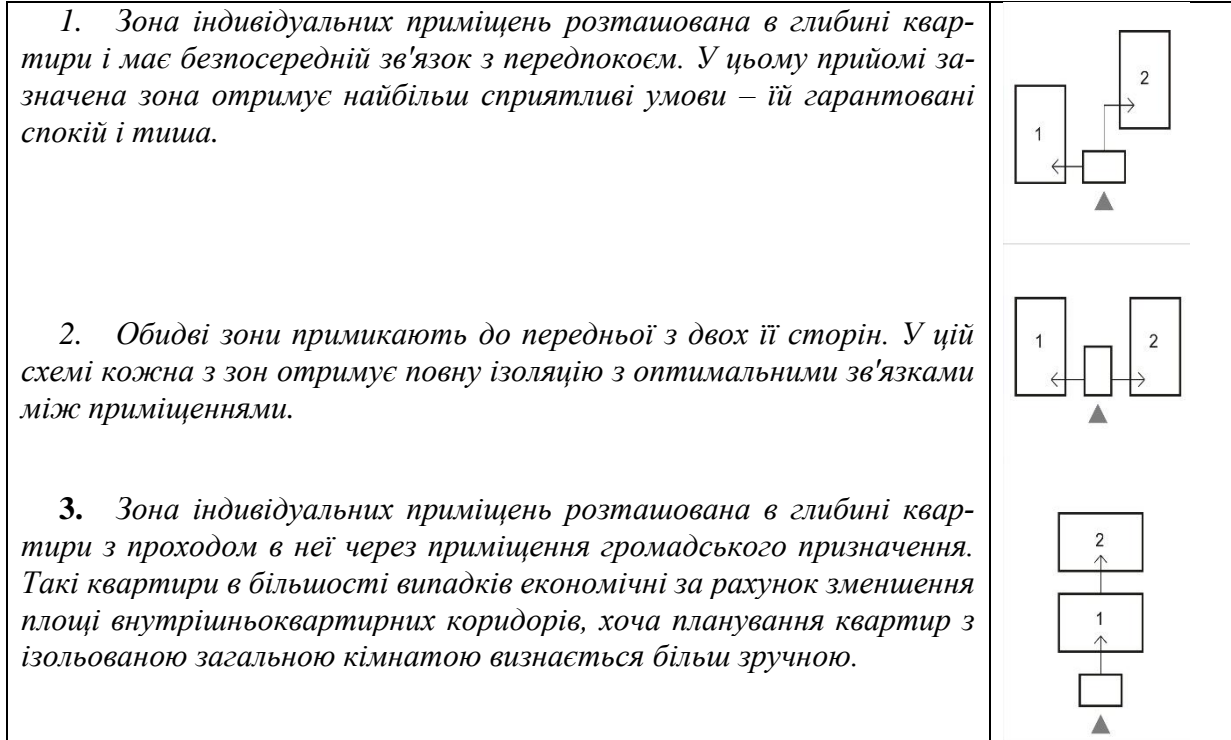


Рис. 1. Поділ квартири на дві функціональні зони

Всі прийоми функціональної організації квартир практично розвивають розглянуті види зонування. В основі залишається принцип виявлення громадських, індивідуальних і допоміжних, побутових зон з подальшим встановленням форми функціональних зв'язків між ними.

Розглянутими принципами зонування не вичерпується різноманітність функціонально-планувальних рішень квартир. У ряді випадків можна бачити поєднання одного прийому зонування з іншим. Це забезпечує взаємопроникнення і просторовий зв'язок різних ділянок, причому більш складну організацію отримують загальні, громадські зони. Рациональне розміщення зон приводить до економії площі. Принцип функціонального зонування, покладений в основу архітектурно-планувальної організації квартири, завжди відображає демографічний склад сім'ї та її спосіб життя.

При вирішенні внутрішньоквартирних зв'язків приміщень необхідно встановити умови, зумовлені основним графіком руху, придатним для більшості варіантів використання житла. Добре спроектоване житло забезпечує максимум ізоляції різних функціональних зон квартири, а також

дає можливість проходити в будь-яку кімнату, не перетинаючи інші кімнати.

Автори книги «Проектування житлових будинків» формують призначення приміщень в квартирі і основні функціональні зв'язки наступним чином (при цьому треба розуміти, що особливості західно-європейських традицій планування житла пов'язано з деякою лібералізацією санітарних норм, які, наприклад, допускають примусову вентиляцію кухонь і спалень, отже, розміщення їх біля вікон є не обов'язковим):

- *Вхід в квартиру.* Верхній одяг знімають при вході, парасольки і взуття потрібно утримувати так, щоб не забруднювати підлогу в інших кімнатах; необхідно передбачити місце для розміщення поклажі.

- *Вхід з продуктами і вихід зі сміттям.* Зв'язок між входом і кухнею повинен бути найбільш прямий, переважно з передньої, а не із загальної кімнати. Ідеальне рішення – наявність другого входу, що веде безпосередньо в кухню.

- *Повернення дітей після гри на вулиці.* Оптимально – коли діти проходять у ванну або у власну кімнату, не перетинаючи простір загальної кімнати.

- *Доставка.* Доставлені розсильним речі повинні прийматися і оплачуватися в передній.

- *Прохід із спалень до санітарного вузла.* Цей прохід повинен бути ізольований від загальної кімнати; ідеальне рішення – коли він не проглядається із зони денного перебування.

- *Прохід з кухні до санітарного вузла.* Якщо це можливо, прохід слід організувати, минаючи загальну кімнату.

- *Зв'язок кухні з їдальнею.* Зв'язок повинен бути найбільш прямим і коротким (без проходу через яку-небудь кімнату, за винятком передньої). Ідеальний взаємозв'язок приміщень квартири досягається в тому випадку, коли кімнати примикають з усіх боків до внутрішньоквартирних комунікацій – передній і коридору, що зв'язує спальні.

Настільки ж важливим фактором в плануванні квартири, як взаємозв'язок всіх її приміщень, є розташування їх з точки зору освітлення і провітрювання. Найкращим буде розташування всіх приміщень біля зовнішніх стін. В окремих випадках спальні, частіше кухні і іноді їдальні розміщують як альков в глибині квартири. В таких квартирах можна виділити зовнішню і внутрішню зони. Деякі зони повинні бути категорично ізольовані (наприклад туалет), деякі – умовно відокремлені (скажімо зона сну може бути розташована в одному приміщенні з кабінетом та відгороджена спеціальними пристосуваннями), а деякі зони – взагалі об'єднані. Враховуючи це, та змодельовавши сценарій поведінки мешканців квартири, можна скласти функціональну схему взаємозв'язку приміщень квартири (за прикладом на рис. 2).

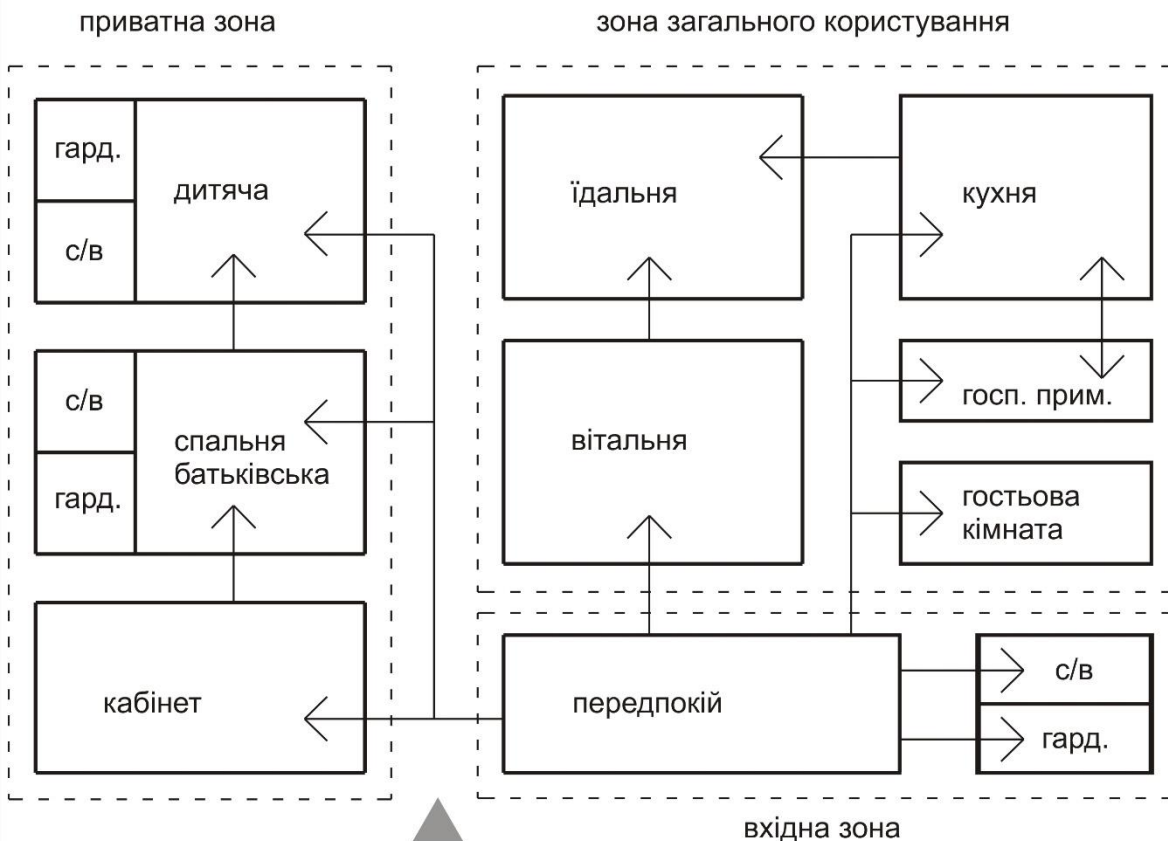


Рис. 2. Функціональна схема взаємозв'язку приміщень у квартирі

Основною метою дизайн-проекту будь-якого приміщення є створення гармонійного і функціонально насиченого інтер'єру, а для досягнення цієї мети необхідно правильно розподілити простір усере-

дині квартири. Приступаючи до формування планувальної структури, треба взяти до уваги наступне – зовсім не обов'язково, щоб у кожній квартирі були присутні всі перелічені зони. Комуś не потрібна дитяча, хтось не відчуває потреби в кабінеті.

Або ж, навпаки, у сім'ї може виникнути потреба в додатковій зоні, будь то бібліотека з місцем для комфортного читання, окрема гардеробна, кімната для обслуговуючого персоналу, тренажерний зал, або майстерня для творчої праці.

Розглянуті принципи зонування площі квартири згідно з функціональним призначенням приміщень не вичерпують завдання організації житлового простору. Метою зонування квартири можуть також виступати:

- візуальне збільшення або зменшення території. Завдяки оптичним ілюзіям є можливість міняти пропорції кімнат, величезні площі робити меншими і більш затишними, а маленькі – візуально збільшувати;

- оптимізація простору в маленьких квартирах. Після оптимального зонування квартири у кожного з мешканців є свій куточок;

- естетичний фактор. Каміни, акваріуми і підсвічування крім основних своїх функцій можуть виконувати і другорядні – візуально розділяти простір.

Конструктивна і планувальна схема квартири впливають на формування функціональних зон і, відповідно, на композиційну основу інтер'єру. Накладаючись одне на одне, конструктивна, функціональна і композиційна структури утворюють просторову модель квартири, яка може бути відкритою, лінійною, променевою, острівною, півострівною, діагональною, комбінованою. Кожна з моделей передбачає застосування певних композиційних прийомів, що забезпечують «роботу» простору і з точки зору естетичного образу, і з позиції утилітарної доцільності.

Працюючи над організацією різних функціональних зон, і в той же час, формуючи художньо-естетичний образ квартири, необхідно об'єднання або, навпаки, розчленування внутрішньоквартирного простору. Тут можуть бути застосовані методи, які допомагають успішно вирішувати подібні завдання. Класифікуючи різні

прийоми зонування приміщень архітектурними засобами, їх можна умовно розділити на три категорії: візуально-ілюзорні; матеріально-структурні; комбіновані. До першої групи архітектурних засобів відносяться ті, які оперують візуальними ефектами без використання просторових форм, меблів, конструкцій. Іншу групу засобів (матеріально-структурних), можна розділити на мобільні та стаціонарні. До мобільних належать елементи меблів і предметного функціонально-декоративного наповнення. До комбінованих відносять ті засоби архітектурної композиції, які поєднують у собі всілякі комбінації прийомів розмежування.

**ЛІТЕРАТУРА:**

1. Проектирование жилых зданий : Пер. с англ. / Дж. Максаи, Ю. Холланд, Г. Нахман, Дж. Якер. – М. : Стройиздат, 1979. – 488 с., ил. – Перевод изд.: Housing, / J. Macsai, E. Holland, H. Nachman, J. Yacker. John Wiley & Sons. Inc., 1976. – 488 с., Табл. 15, ил. 517, список лит.: 35 назв.
2. Архитектурное проектирование жилых зданий: Учебник для студентов специальности «Архитектура» [М.В. Лисициан, В.Л. Пашковский, З.В. Петунина и др.]; под ред. М.В. Лисициана, Е.С. Пронина. – М.: Издательство «Архитектура-С», 2014. – 488 с.
3. Нойферт Э. Строительное проектирование: Пер. с нем. – Тридцать восьмое изд., переработанное и дополненное: – М.: Издательство «Архитектура-С», 2009. – 560с.
4. Асафова Т.Г. Модели архитектурно-планировочной индивидуализации квартир в массовом сегменте жилищного рынка: дис. канд. архитектуры: 05.23.21 / Асафова Татьяна Генриховна — Москва, 2010. — 134 с. ил.
5. Дизайн. Иллюстрированный словарь-справочник / Г.Б. Минервин, В.Т. Шимко, А.В. Ефимов и др.: Под общей редакцией Г.Б. Минервина и В.Т. Шимко. — М.: «Архитектура-С», 2004. — 288 с., ил.
6. Степанов А.В. Введения в проектирование. - М.: Изд-во МАРХИ, 1982. — 278 с.
7. Лисициан М.В., Новікова Б.Б., Петунін З. В. Інтер'єр громадських і житлових будівель. - М., 1973. – 216 с.